

Табінський В. А.

*к.е.н., доцент кафедри оподаткування та соціального забезпечення
Університет митної справи та фінансів*

Табинский В. А.

*к.э.н., доцент кафедры налогообложения и социального обеспечения
Университета таможенного дела и финансов*

Tabinsky V. A.

*Ph.D., Associate Professor of the Department of Taxation and Social Security
University of Customs and Finance*

Підодня Д. Г., Мірзоян К. А.

*студентки
Університет митної справи та фінансів*

Пидодня Д. Г., Мирзоян К. А.

*студентки
Университет таможенного дела и финансов*

Pidodnya D. G., Mirzoyan K. A.

*Students
University of Customs and Finance*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЛІТИКИ ОПОДАТКУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПОЛИТИКИ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

SOME ISSUES OF THE TAXATION POLICY IN THE CURRENT CONDITIONS OF UKRAINE'S ECONOMIC DEVELOPMENT

Анотація. У статті проведено аналіз внутрішнього валового продукту в Україні за останні роки, динаміка зміни доходів Зведеного бюджету України та податкових надходжень та Динаміка загального рівня податкового навантаження на економіку України. Запропоновані способи вирішення нагальних проблем реформування податкової системи в Україні.

Ключові слова: податкова система, оподаткування, Податковий кодекс України, податкова політика.

Аннотация. В статье проведен анализ внутреннего валового продукта в Украине за последние годы, динамика изменения доходов Свод бюджета Украины и налоговых поступлений и динамика общих уровня налоговой нагрузки на экономику Украины. Предложенные методы решения насущных проблем реформирования налоговой системы в Украине.

Ключевые слова: налоговая система, налогообложения, Налоговый кодекс Украины, налоговая политика.

Annotation. The article analyzes the gross domestic product in Ukraine in recent years, the dynamics of income change, the Ukrainian budget and tax revenues and the dynamics of the overall level of the tax burden on the Ukrainian economy. Proposed methods of solving pressing problems reforming the tax system in Ukraine.

Key words: tax system, taxation, Tax Code of Ukraine, tax policy.

Вступ. Ідеальна податкова система не функціонує в жодній країні світу. Це пояснюється тим, що просто не існує моделі ідеальної податкової системи, яка позбавлена будь-яких недоліків. Громадяни країни завжди незадоволені тим, що повинні сплачувати податки, але оскільки держава не в змозі ефективно функціонувати за відсутності податкового механізму, вона повинна створити такі умови, які не будуть руйнівними для добробуту агентів. Адже податки — це одна із форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку. Тому теоретики й практики працюють над тим, аби створити таку податкову систему, яка б забезпечила оптимальне конкурентне середовище для бізнесу, й одночасно була ефективним фіскальним інструментом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо особливостей функціонування податкової системи займалися такі українські вчені: Ревун В.І., Єфіменко Т.І., Музиченко О.В., Мельник О.Я. та інші. Останні роки в українській податковій системі відбулися значні зміни її «очищення» та нововведення, що посилює увагу науковців, щодо вивчення цього питання.

Метою статті є пошук шляхів вирішення актуальних проблем реформування податкової системи в Україні.

Викладання основного матеріалу. Фактично розвиток вітчизняної податкової системи умовно можна поділити на чотири етапи: 1 етап — 1991–1993 рр., 2 етап — 1994–1999 рр., 3 етап — 2000–2009 рр., 4 етап — 2010 — наш час.

Перший етап пов'язаний із формуванням власної системи оподаткування. У 1991 році набуває чинності Закон Української РСР «Про систему оподатку-

вання», в якому закріплено принципи оподаткування, права та обов'язки платників податків, а також перелік загальнодержавних зборів та обов'язкових платежів. У 1994 році ухвалено редакцію Закону України «Про систему оподаткування», яка юридично закріпила зміни 1992–1993 років. У подальшій редакції Закону України «Про систему оподаткування» у 1997 році враховується напрацьований досвід застосування податкової системи. На третьому етапі становлення відбувається вдосконалення податкової системи України на основі набутого досвіду реформування податків шляхом зменшення податкового навантаження на підприємства і запровадження стабільних форм оподаткування для фізичних осіб. [1]

Переломним моментом у формуванні власної ефективною системи оподаткування є прийняття Податкового кодексу України, який є початком нового етапу реформування вітчизняної податкової системи. Кодекс прийнято, підписано президентом і офіційно оприлюднено. Але все це лише скромний початок великого періоду. Документ набрав чинності з 1 січня 2011 року.

Падіння української економіки, котре розпочалось всередині 2012 року, активізувалося у другій половині 2014 року та продовжилося із наростаючими темпами до квітня 2015. Причинами даного спаду виступили: зниження інвестиційної привабливості національного господарства внаслідок активних бойових дій на території країни, скорочення капітальних інвестицій у попередні періоди, падіння внутрішнього попиту через девальвацію національної грошової одиниці, несприятлива кон'юнктура світових сировинних ринків та торгові війни з основними партнерами. Відсутність результативної економічної політики влади протягом

2005–2015 років призвела до вичерпання внутрішніх ресурсів країни через фінансування економічного зростання основних країн-імпортерів України. В результаті у 2015 році національна економіка опинилась на рівні 2004 року по значенню валового внутрішнього продукту та 2002 року — за розмірами капітальних інвестицій [2]. За період 2013–2014 роки валовий внутрішній продукт України скоротився на 28% (рис. 1).

Податкова система України побудована в основній мірі за фіскальними принципами. В ній майже відсутні засади регулюючого та стимулюючого характеру, які створюють сприятливі умови для зростання економічної активності суб'єктів

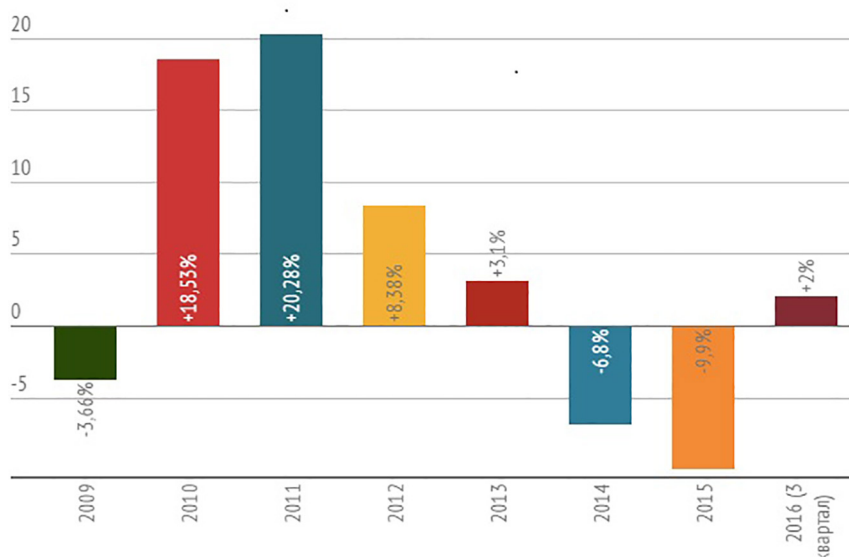

Рисунок 1. Валовий внутрішній продукт України за 2009–2016 рр.

Таблиця 1

Динаміка зміни доходів Зведеного бюджету України та податкових надходжень у 2012–2015 роках: [3]

Показники	Роки						Відхилення 2014 р. від 2010 р.	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	абсолютне	відносне, %
Доходи Зведеного бюджету України, млрд грн.	314,4	98,3	445,5	442,8	455,9	652,0	141,5	45,0
Темп росту доходів зведеного бюджету, у% до попереднього року	-	126,7	111,8	99,4	103,0	132,0	-	-
Податкові надходження до зведеного бюджету, млрд грн.	234,5	334,7	360,6	354,0	341,0	507,6	106,5	45,4
Темп росту податкових надходжень до зведеного бюджету, у% до попереднього року	-	142,7	107,7	98,2	96,3	116,2	-	-
Питома вага податкових надходжень у доходах зведеного бюджету, %	74,59	84,03	80,94	79,95	74,80	80,5	0,21	-

господарювання та економіки в цілому. Це зумовлює потребу в її реформуванні, що б дозволило поєднати фіскальну та стимулюючу її функції. Зміни в сфері оподаткування мають проводитись докорінні, в тому числі і перегляд кількості податків та податкових платежів. Основними орієнтирами в зміні системи оподаткування мають бути її простота, зрозумілість та достатня бюджетна наповнюваність.

Проаналізуємо характер темпів росту доходів Зведеного бюджету України та податкових надходжень. Протягом 2010–2014 років темпи росту податкових надходжень постійно зменшувалися: так, у 2010–2011 роках темп росту склав 142,7%, а за 2013–2014 роки – 96,3%. При цьому темп росту доходів Зведеного бюджету України також характеризується зменшенням: від 126,7% у 2010–2011 роках до 103,0% у 2013–2014 роках. Основними індикаторами конкурентоспромож-

ності податкової системи країни є загальна кількість податків і зборів, ставки податку на доходи (прибуток) фізичних та юридичних осіб, рівень податкового навантаження, ефективність діяльності податкових органів, стабільність податкового законодавства.

За даними станом на 2015 рік рейтинг складався для економік 178 країн, серед яких в загальному підсумку Україна займає 162 місце та потрапила до категорії країн з репресивною економікою.

Створення ефективної податкової політики є однією з найбільш ефективних форм управління ринковою економікою, адже податки – це основне джерело доходів держави. Надмірне і нерівномірне податкове навантаження в країні призводить до зниження економічної активності та її тінізації. За цих умов, скорочення податкового навантаження може забезпечити активізацію інвестиційної діяльності суб'єктів госпо-

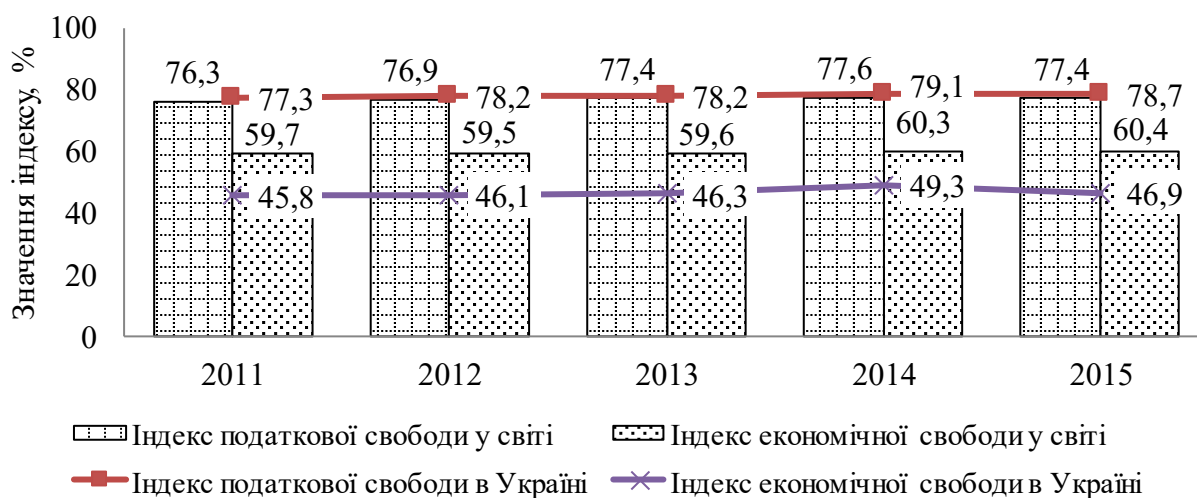

Рисунок 2. Динаміка індексів економічної та податкової свободи в Україні та світі

дарювання і підвищення ділової активності, що сприятиме зростанню обсягів податкових надходжень до бюджетів. Крім цього, зниження податкового навантаження сприятиме зростанню реальних доходів населення, заощаджень домогосподарств, платоспроможного попиту населення, що призведе до економічного зростання в країні.

Гречко А.В та інші вітчизняні науковці зазначають, що аби досягти максимального рівня ефективності податкової політики необхідно [4,5]:

- завоювати довіру суспільства та платників податків (тобто переконати громадян у тому, що сплата податків є конституційним та громадським обов'язком, турботою про наступні покоління, ознакою цивілізованості суспільства);
- забезпечити вдосконалення і прийняття прозорих та зрозумілих нормативноправових актів щодо процедур податкового адміністрування, які відповідають вимогам ЄС;
- запровадити механізм поетапного зниження податкового тягаря;
- підвищити рівень податкової культури платників податків;
- вдосконалити кадрову політику та систему оплати праці в органах державної фіскальної служби;
- автоматизувати всі процеси адміністрування податків;
- створити єдину, високопрофесійну команду фіскальної служби.

Погоджуємося з думками науковців та вважаємо, що усі ці заходи є вкрай важливими, проте, на наш погляд, першочерговим завданням в аспекті реформування аспектів податкової політики є зміна по-

даткового законодавства, яке враховуватиметься не лише сучасні умови господарювання, але й вимоги європейського законодавства. Запровадження електронного адміністрування ПДВ, посилення контролю за обігом готівки, розширення обов'язкового застосування касових апаратів — правильні кроки та ефективні інструменти боротьби з податковим шахрайством та ухилянням від сплати податків. За останні роки рівень ефективності податкової політики значно покращився. Однак, є і негативні фактори. Зокрема, де стимулюючим чинником розвитку конкуренції є нераціональна структура пільг. Також, через нагромадження податкових пільг набули розвитку тіньові схеми ухилення від оподаткування та утворилася національна олігархія. В результаті пільгами користувались підприємства, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Висновок. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що поняття «податкова система» у вузькому сенсі це сукупність податків, зборів, мит та інших платежів стягуваних в установленому державою порядку, а в більш широкому сенсі це поняття трактується як: сукупність податків, зборів, мит та інших платежів стягуваних в установленому державою порядку, а також принципів, форм та методів їх встановлення, змінення, відміни, сплати, стягування.

Отже, комплексний підхід до процесу реформування податкової системи загалом та модернізації податкової служби зокрема на основі концепції управління змінами дозволить підвищити результативність реформ.

Література

1. Кушнірчук Ю. М. Еволюційний шлях розвитку податкової системи України [Текст] / Ю. М. Кушнірчук // Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Вип. 22.8. — С. 249–254.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] — Доступний з <http://www.minfin.gov.ua>
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010–2014рр. / [Зубенко В. В, Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та інші]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи впровадження» [Електронний ресурс] / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. — Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/>
4. Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України: монографія [Текст] / за заг. ред. Л. Л. Тангул; Нац. унів-т ДПС України. — Ірпінь, 2012. — 515 с.
5. Гречко А. В. Дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України / А. В. Гречко [Електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» — 2012. — № 10. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1443>.
6. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>